PEDRO CRUZ VILLALÓN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2015. június 25.[1]

C-32/14. sz. ügy

Erste Bank Hungary Zrt.
kontra
Sugár Attila

(a Fővárosi Törvényszék [Magyarország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Fogyasztóvédelem — Az eladók vagy szolgáltatók és a fogyasztók között létrejött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek — 93/13/EGK irányelv — 6. és 7. cikk — A tisztességtelen szerződéses feltételek értékelése — A tisztességtelen feltételek alkalmazása megszüntetésének megfelelő és hatékony eszközei — Szerződést magukban foglaló okiratok végrehajtása — A végrehajtási záradék közjegyző általi kiállítása — A közjegyző kötelezettségei — A tisztességtelen feltételek hivatalból történő vizsgálata — Bírósági felülvizsgálat — Az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elve”

1. A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv[2] az eladók vagy szolgáltatók és a fogyasztók között létrejött szerződések végrehajtásában játszott központi szerepük tekintetében előír-e az azon kötelezettségekkel analógiát mutató különös kötelezettségeket a közjegyzők számára, amelyek a Bíróság immár bőséges ítélkezési gyakorlata értelmében a nemzeti bíróságokra hárulnak?

2. Lényegében erre irányul a jelen ügyben a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra terjesztett két kérdés. Ez az ügy ebben különbözik a Bírósághoz az utóbbi években különösen azon magyar[3] vagy spanyol[4] bíróságok által előterjesztett számos ügytől, amelyeknek a nemzeti szabályozásnak az elsősorban a 93/13 irányelv 6. és 7. cikkéből eredő követelményekkel való összeegyeztethetőségét kellett értékelniük.

1 — Eredeti nyelv: francia.

2 — HL L 95., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.

3 — Lásd többek között: Pannon GSM ítélet (C-243/08, EU:C:2009:350); VB Pénzügyi Lízing ítélet (C-137/08, EU:C:2010:659); Invitel-ítélet (C-472/10, EU:C:2012:242); Banif Plus Bank ítélet (C-472/11, EU:C:2013:88); Jörös-ítélet (C-397/11, EU:C:2013:340); Kásler és Káslerné Rábai ítélet (C-26/13, EU:C:2014:282); Baczó és Vizsnyiczai ítélet (C-567/13, EU:C:2015:88), valamint Sebestyén-végzés (C-342/13, EU:C:2014:1857).

4 — Lásd többek között: Océano Grupo Editorial és Salvat Editores ítélet (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346); Mostaza Claro ítélet (C-168/05, EU:C:2006:675); Asturcom Telecomunicaciones ítélet (C-40/08, EU:C:2009:615); Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349); Aziz-ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164); Barclays Bank ítélet (C-280/13, EU:C:2014:279); Sánchez Morcillo és Abril García ítélet (C-169/14, EU:C:2014:2099); Unicaja Banco és Caixabank ítélet (C-482/13, C-484/13, C-485/13 és C-487/13, EU:C:2015:21), valamint Banco Popular Español és Banco de Valencia végzés (C-537/12 és C-116/13, EU:C:2013:759).

I – **Jogi háttér**

A – *Az uniós jog*

3. A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

4. A 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése előírja:

„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

B – *A nemzeti jog*

5. Az alapeljárás tekintetében releváns nemzeti rendelkezések a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényben,[5] a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben,[6] a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényben[7] és végül a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvényben[8] találhatók.

1. A Polgári Törvénykönyv

6. A Ptk. 209. §-a előírja:

„(1) Tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

(2) A feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel, vagy más szerződésekkel való kapcsolatát.

(3) Külön jogszabály meghatározhatja azokat a feltételeket, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelennek minősülnek, vagy amelyeket az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni.”

7. A Ptk. 209/A. §-a ekképp rendelkezik:

„(1) Az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló tisztességtelen kikötést a sérelmet szenvedett fél megtámadhatja.

5 — A továbbiakban: Ptk.
6 — A továbbiakban: Pp.
7 — A továbbiakban: Vht.
8 — A továbbiakban: Kjtv.

(2) Fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt tisztességtelen kikötés semmis. A semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni."

2. A polgári perrendtartás

8. A Pp. 366. §-a a következőképpen rendelkezik:

„Ha a végrehajtás megszüntetésére, illetőleg korlátozására a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény […] 41. vagy 56. §-a szerint a bírósági végrehajtási eljárás keretében nincs lehetőség, az az adós, aki a végrehajtást sérelmesnek tartja, végrehajtás megszüntetési, illetőleg korlátozási pert indíthat a végrehajtást kérő ellen."

9. A Pp. 369. §-a előírja:

„A végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt pert akkor lehet indítani, ha:

a) a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre,

b) a követelés egészen, illetőleg részben megszűnt,

c) a végrehajtást kérő a teljesítésre halasztást adott, és az időtartama nem járt le,

d) az adós a követeléssel szemben beszámítható követelést kíván érvényesíteni."

10. A Pp. 370. §-a a következőképpen rendelkezik:

„A végrehajtás megszüntetési és korlátozási perben eljáró bíróság az ügyben a végrehajtást felfüggesztheti."

3. A bírósági végrehajtásról szóló törvény

11. A Vht. előírja, hogy a követelések végrehajtását bíróság vagy közjegyző rendelheti el. A Vht. 224/A. §-a ekként rendelkezik:

„Ha a bírósági végrehajtás elrendelése a közjegyző hatáskörébe tartozik, e rész rendelkezéseit az alábbi eltérésekkel kell alkalmazni:

a) a végrehajtást elrendelő bíróságon a közjegyzőt, a végrehajtást elrendelő bíróság által hozott határozat alatt a közjegyző által hozott határozatot kell érteni; […]"

12. A Vht. 13. §-a értelmében:

„(1) A végrehajtható okiratot akkor lehet kiállítani, ha a végrehajtandó határozat

a) kötelezést (marasztalást) tartalmaz,

b) jogerős vagy előzetesen végrehajtható, és

c) a teljesítési határidő letelt. […]"

13. A Vht. 23/C. §-a ekképp rendelkezik:

„(1) Az okiratot készítő közjegyző végrehajtási záradékkal látja el a közjegyzői okiratot, ha az tartalmazza

a) a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást,

b) a jogosult és a kötelezett nevét,

c) a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és jogcímét,

d) a teljesítés módját és határidejét.

(2) Ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől függ, a végrehajthatósághoz az is szükséges, hogy a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsítsa. […]

(5) E § alapján akkor van helye végrehajtásnak, ha a közjegyzői okiratba foglalt követelés bírósági végrehajtási útra tartozik, és ha a követelés teljesítési határideje letelt. […]”

14. A Vht. 31/E. §-ának (2) bekezdése értelmében:

„(2) A közjegyző eljárása – mint polgári nemperes eljárás – a bíróság eljárásával azonos hatályú. A közjegyző által hozott határozat a járásbíróság határozatával azonos hatályú. […]”

15. A Vht. 211. §-ának (2) bekezdése és 212. §-ának (1) bekezdése ekképp rendelkezik:

„211. §

[…]

(2) Ha a bíróság az okiratot a törvény megsértésével látta el végrehajtási záradékkal, a végrehajtási záradékot törölni kell. […]

212. §

(1) A végrehajtást elrendelő bíróság a végrehajtási lap visszavonását, illetőleg a végrehajtási záradék törlését bármelyik fél kérelmére, a végrehajtó jelentése alapján vagy saját kezdeményezéséből végzéssel bármikor elrendelheti. […]”

II – **Az alapeljárás alapjául szolgáló tények**

16. 2007. december 18-án az alapügy felperese, az Erste Bank Hungary Zrt.[9] és az alapügy alperese, Sugár Attila[10] közokiratba foglalt kölcsönszerződést és ingatlanjelzálog-szerződést kötött 2213038 szerződésszám alatt, amely során az Erste Bank lakásvásárlás céljára 30 687 CHF összegű kölcsönt bocsátott az adós rendelkezésére.

9 — A továbbiakban: Erste Bank.

10 — A továbbiakban: adós.

17. 2007. december 19-én az adós a kölcsönszerződés alapján közjegyzői okiratba foglalt kötelezettségvállaló nyilatkozatot tett, és elismerte az Erste Bank azon jogát, hogy egyfelől felmondhassa a kölcsönszerződést, ha az adós nem teljesíti szerződéses kötelezettségeit, és másfelől hogy az általa kiállított tanúsítvány alapján behajthassa a szerződésből eredő tartozást azáltal, hogy a közjegyző rávezeti a különböző okiratokra a végrehajtási záradékot.

18. Mivel az adós nem tett eleget fizetési kötelezettségeinek, az Erste Bank egyrészt felmondta a szerződést, másrészt pedig végrehajtási záradék kibocsátását kérte az adóssal szemben. Mivel az e tekintetben megkövetelt törvényi feltételek fennálltak, a közjegyző 2011. december 13-án teljesítette e kérelmet.

19. Az adós 2013. június 5-én a közjegyzőhöz benyújtott kérelmében kérte a kölcsönszerződést tartalmazó közokiratra vezetett végrehajtási záradék törlését, arra hivatkozva, hogy a kölcsönszerződés tisztességtelen feltételeket tartalmaz, és nem vette figyelembe a fogyasztókkal kötött kölcsönszerződésekre vonatkozó törvényi rendelkezéseket.

20. A közjegyző 2013. június 13-án elutasította ezt a kérelmet. Megállapította, hogy az alapokirat tartalmazza az egyoldalú kötelezettségvállalást, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettség összegét és jogcímét, valamint a teljesítés módját és határidejét, továbbá, mivel a feltétel vagy időpont bekövetkezését közokirat tanúsította, az okirat végrehajtási záradékkal lett ellátva 2011. december 13-án. Hangsúlyozta, hogy a közjegyzői eljárás nemperes eljárás, így a közjegyzőnek igen szűk bizonyítási mozgástere van, és nem jogosult állást foglalni a felek között a felmondás jogszerűségével vagy a szerződés rendelkezéseivel kapcsolatos vitában, mivel arra kizárólag a bíróságnak van hatásköre. Ezenfelül azt is kiemelte, hogy a közjegyzőnek csak azon tényt kell tanúsítania, hogy a felmondás a hitelező részéről megtörtént, a felek pedig a bíróság előtt kifogásolhatják a szerződés rendelkezéseit, és további jogorvoslatként a feleknek rendelkezésükre áll a végrehajtás korlátozása vagy megszüntetése iránti per.

21. Az adós ezt követően a közjegyző határozatának hatályon kívül helyezése és a végrehajtási záradék törlése iránt fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz. Sérelmezte adósként történő feltüntetését, és arra hivatkozott, hogy a közjegyző a közjegyzői okiratba foglalt kötelezettségvállaló nyilatkozatban tisztességtelen szerződési feltételeket és hamis adatokat rögzített. Az adós úgy ítéli meg, hogy a közjegyzőnek a nyilatkozat okiratba foglalásakor észlelnie kellett volna, hogy a kölcsönszerződés semmis feltételeket tartalmaz. Azt is vitatta, hogy a tanúsítványra rá lehet-e vezetni a végrehajtási záradékot, mivel ez a hitelező kérésére, kizárólag az utóbbi által közölt számviteli adatok alapján készült. A végrehajtási záradék kiállítása tehát joggal való visszaélésnek minősül, mivel a végrehajtást kérő egyoldalú nyilatkozatának rendeli alá azt a körülményt, amelyet csak kontradiktórius eljárásban lehetne vizsgálni.

III – **Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás**

22. E körülmények között a Fővárosi Törvényszék felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Megfelel-e a tagállam azon eljárása a 93/13/EGK irányelv 7. cikk (1) bekezdésének, amely során a közjegyző által készített alakiságoknak megfelelő okiratban foglalt kötelezettségvállalásnak a fogyasztó részéről történő megszegése esetén a fogyasztóval szerződő fél a bíróság előtti peres eljárás elkerülésével, úgynevezett végrehajtási záradék kiállításával az általa megjelölt összegre érvényesíti igényét anélkül, hogy az alapul szolgáló szerződés egyes kikötései tisztességtelenségének vizsgálatára sor kerülhetne?

2) Kérheti-e ezen eljárás során a már kiállított végrehajtási záradék törlését a fogyasztó azon az alapon, hogy az alapul szolgáló szerződés egyes kikötései tisztességtelenségének vizsgálatára nem került sor, annak ellenére, hogy a bírósági eljárás során a C-472/11. sz. ítélet (Banif Plus Bank ítélet, EU:C:2013:88) szerint a bíróságnak a fogyasztót tájékoztatnia kell az észlelt tisztességtelen feltételről?"

23. A magyar kormány és az Európai Bizottság nyújtott be írásbeli észrevételeket. Az Erste Bank, a magyar és a német kormány, valamint a Bizottság a 2015. február 5-én tartott nyilvános tárgyaláson szóbeli észrevételeket is tett. A német kormány előadta, hogy azért kívánt beavatkozni a tárgyaláson, mivel a német jogban is van a magyar jog szerinti eljárással analógiát mutató eljárás.

IV – **Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről**

A – *A Bíróság elé terjesztett észrevételek*

24. A magyar és a német kormány egyetért abban, hogy a 93/13 irányelvvel nem ellentétes az alapügyben szereplőhöz hasonló jellegű végrehajtási záradék kiállításának eljárása. A Bizottság ezzel szemben teljesen más véleményen van.

25. A magyar kormány, azt követően, hogy a Bíróság releváns ítélkezési gyakorlatára emlékeztetett, és részletezte az alapügyben vitatott egyszerűsített közjegyzői végrehajtás főbb jellemzőit, lényegében azt állítja, hogy ez az eljárás nem zárja ki teljességgel, hogy maguk a közjegyzők vagy a nemzeti bíróságok a tisztességtelen feltételeket vizsgálják.

26. Ugyanis, először is a Kjtv. arra kötelezi a közjegyzőket, hogy az okirat szerkesztése során ellenőrizzék az okirat tárgyát képező jogügylet törvényi előírásoknak való megfelelőségét, illetve különböző feltételeinek tisztességtelen jellegét.

27. Egyébiránt, bár a végrehajtási záradék törlési eljárása – amelynek célja a végrehajtási záradék kiállítási eljárása jogszerűsége vizsgálatának lehetővé tétele – kizárja a szerződés feltételei érvényességének bármely vizsgálatát, a fogyasztó egyfelől a szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló bírósági eljárást kezdeményezhet, függetlenül attól, hogy kértek-e végrehajtást, vagy sem, másfelől pedig a végrehajtás megszüntetésére és korlátozására irányuló eljárás keretében hivatkozhat a szerződés érvénytelenségére (a Pp. 369. §-a).

28. Ezen eljárások keretében a nemzeti bíróságok megvizsgálhatják, és meg is kell vizsgálniuk a szerződés záradékainak, illetve az általános szerződéses feltételek tisztességtelen jellegét, és a Pp. 163. §-ának, valamint a Legfelsőbb Bíróság ítélkezési gyakorlatának [11] megfelelően hivatalból kell megállapítaniuk, illetve állapíthatják meg a nyilvánvaló semmisséget, ha az a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítható.

29. A magyar rendszer ily módon anélkül tart fenn megfelelő egyensúlyt a 93/13 irányelv célkitűzései hatékony követésének biztosítása és a közjegyzői eljárás célkitűzéseinek és sajátosságainak tiszteletben tartása között, hogy a magánszemélyek számára lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé tenné jogaik gyakorlását.

30. A német kormány, amely megjegyezte, hogy a közjegyzői végrehajtható okirat a német jogban is létezik, a tárgyaláson arra hivatkozott, hogy a 93/13 irányelv 7. cikke azt írja elő, hogy megfelelő eszközöknek kell rendelkezésre állnia a tisztességtelen szerződéses feltételek megszüntetésére, amiből nem következik szükségszerűen a hivatalból történő vizsgálat. Mivel a nemzeti végrehajtási eljárások a

11 — A magyar kormány e tekintetben a 2010. július 28-i 2/2010. sz., valamint a 2012. decemberi 2/2012. sz. véleményre utal.

nemzeti eljárási autonómia részét alkotják, a kérdést előterjesztő bíróság feladata az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása mellett annak vizsgálata, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések, a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekre figyelemmel szövegkörnyezetükben elemezve, olyan jellegűek-e, hogy lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszik a fogyasztók számára a 93/13 irányelvből eredő jogaik gyakorlását.

31. E tekintetben figyelembe kell venni a közjegyzőnek a nemzeti jog által meghatározott általános feladatkörét, a rá háruló ellenőrzési kötelezettségeket, annak konkrét módozatait, hogy a végrehajtási záradékot miként kell az okiratra rávezetni, valamint a végrehajtás bírósági felülvizsgálatának lehetőségeit.

32. A német kormány e tekintetben előadja, hogy a Bíróság megállapította, hogy noha a 93/13 irányelv az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó részvételével zajló jogvitákban előírja az e jogvitákban eljáró nemzeti bíróság pozitív, a szerződő feleken kívüli beavatkozását, a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása nem kompenzálja teljes mértékben az érintett fogyasztó tétlenségét.[12]

33. Ezzel szemben a Bizottság, amely szerint minden egyes kérdésre választ kell adni, úgy ítéli meg, hogy a magyar szabályozás ellentétes a Bíróság által értelmezett 93/13 irányelvvel.

34. Az első kérdésre adandó válaszként, és elsősorban a Banco Español de Crédito ítéletre[13] hivatkozva a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a 93/13 irányelv 6. és 7. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az a tagállami szabályozás, amely előírja, hogy a közjegyző anélkül bocsáthat ki végrehajtható okiratot egy okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján, hogy nem vizsgálta meg a szerződés különböző feltételeinek tisztességtelen jellegét.

35. A közjegyzőnek a végrehajtási záradéknak a szerződést magában foglaló okiratra történő rávezetésekor először is lehetősége kell, hogy legyen, hogy – szükség esetén hivatalból – megvizsgálhassa a szerződéses feltételek tisztességtelen jellegét, mivel normál körülmények között a rendelkezésére állnak az ehhez szükséges jogi és ténybeli elemek, és erről a feleket is tájékoztatnia kell.

36. A Bizottság e tekintetben kiemeli, hogy bár a közjegyző végrehajtási záradékkal ellátott határozata a Vht. 31/E. §-ának (2) bekezdése értelmében a járásbíróság határozatával azonos hatályú, a közjegyző csak a Vht. 23/C. §-ának (1) bekezdésében foglalt követelményeknek való megfelelést vizsgálhatja. A fogyasztó tehát csak akkor hivatkozhat a szerződéses feltételekre vonatkozó jogszabályi rendelkezések nyújtotta védelemre, ha a Pp. 369. §-a értelmében a végrehajtás megszüntetésére vagy korlátozására irányuló eljárást indít, mivel az eljáró bíróság ekkor függesztheti fel a végrehajtást.

37. A Bizottság a tárgyaláson azt is előadta, hogy az, hogy a fogyasztónak valamely kikötés tisztességtelensége vitatása céljából bírósághoz kell fordulnia, nem egyeztethető össze a tényleges érvényesülés elvével. A Bizottság egyébként hozzáfűzte, hogy ha a közjegyzőt a nemzeti bíróság arról értesíti, hogy valamely fogyasztó keresetet nyújtott be, a közjegyzőnek fel kell függesztenie a végrehajtási záradék kiállításának eljárását.

38. A közjegyzőnek a szerződést magában foglaló okirat kiállításakor is lehetősége kell, hogy legyen arra, hogy – tekintettel az őt a Kjtv. értelmében terhelő kioktatási kötelezettségre – hivatalból vizsgálhassa a szerződéses feltételek tisztességtelen jellegét, és így hozzájáruljon a 93/13 irányelv 7. cikkében foglalt célkitűzés megvalósulásához.

12 — Kušionová-ítélet (C-34/13, EU:C:2014:2189, 56. pont).

13 — C-618/10, EU:C:2012:349.

39. A második kérdésre adandó válaszként és e tekintetben a Banif Plus Bank [14] ítéletre hivatkozva a Bizottság azt állítja, hogy ha a közjegyzőnek a végrehajtási szakaszban hivatalból kell értékelnie a közjegyzői határozat alapjául szolgáló szerződés kikötéseinek tisztességtelen jellegét, a fogyasztónak *a fortitori* jogosultsággal kell rendelkeznie a közjegyzői határozat vitatásának kezdeményezésére, valamint arra, hogy a végrehajtási záradék törlését kérje azzal az indokkal, hogy a közjegyző nem vizsgálta a szerződés kikötéseinek tisztességtelen jellegét.

B – *Elemzésem*

40. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését, hogy azzal ellentétes az alapügyben szereplőhöz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely azon közjegyző számára, aki az alaki követelmények tiszteletben tartásával egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó között létrejött szerződésre vonatkozó okiratot állít ki, lehetővé teszi, hogy az említett okiratot végrehajtási záradékkal lássa el, és ily módon, bármely, bíróság előtt folyamatban lévő eljáráson kívül, és anélkül, hogy megtörtént volna a szerződés kikötései tisztességtelen jellegének előzetes vizsgálata, megindíthassa a szerződés végrehajtására irányuló eljárást a kötelezettségeit nem teljesítő fogyasztóval szemben.

41. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra is keresi a választ, hogy a Banif Plus Bank ítéletre [15] figyelemmel úgy kell-e értelmezni a 93/13 irányelvet, hogy azzal ellentétes az alapügyben szereplőhöz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely nem teszi lehetővé a fogyasztó számára, hogy egy szolgáltatóval kötött szerződésre vonatkozó okiratra rávezetett végrehajtási záradék törlését kérje arra való hivatkozással, hogy előzetesen nem vizsgálták a szerződéses kikötések tisztességtelen jellegét.

42. E két kérdés jobb megértéséhez azon kettős szerepet kell pontosan meghatározni, amelyet a közjegyző játszik az alapügyben szóban forgó, a végrehajtási záradék kiállítására irányuló eljárásban, azaz magának a végrehajtási záradéknak a hitelező kérésére történő kiállítása szakaszában, illetve e záradéknak az adós kérésére történő esetleges törlése szakaszában, mindkét esetben szigorúan alakszerű ellenőrzés mellett.

1. A közjegyző kettős szerepe a végrehajtási záradék kiállításának szakaszában

43. A magyar szabályozás a szerződéses kötelezettségek végrehajtásának olyan egyszerűsített vagy könnyített mechanizmusát írja elő meglehetősen konkrétan, amely a közjegyzők kettős szerepén alapul, ezzel egyidejűleg elsőbbséget teremtve a szerződés egyes felei jogainak gyakorlása tekintetében. Ez lehetővé teszi, hogy egy olyan bank, mint az alapügyben szereplő, amely jelzálogkölcsön-szerződést kötött egy magánszeméllyel, és közjegyzőhöz fordult annak érdekében, hogy az az adós tartozásának elismerésére vonatkozó okiratot állítson ki, az adós szerződésszegése esetén azt kérje a közjegyzőtől, [16] hogy vezesse rá a végrehajtási záradékot az okiratra. Más szóval, e mechanizmus lehetővé teszi a bank számára, hogy az általa szolgáltatott bizonyítékok alapján azt kérje a közjegyzőtől, hogy bizonyos alakszerűségek tiszteletben tartása mellett indítsa meg a szerződésre vonatkozó végrehajtási eljárást anélkül, hogy szükséges lenne e tekintetben bírósághoz fordulni. Az adós csak később fordulhat az említett közjegyzőhöz, hogy az törölje az így kiállított végrehajtási záradékot.

14 — C-472/11, EU:C:2013:88.

15 — C-472/11, EU:C:2013:88.

16 — A tárgyaláson pontosításra került, hogy a magyar jog, amennyiben a körülmények megkövetelik, lehetővé teszi két különböző közjegyző részvételét, az egyik elkészíti az okiratot, a másik pedig végrehajtási záradékkal látja el azt.

44. Azokat a kötelezettségeket, amelyek a végrehajtási záradéknak az általa szerkesztett okiratra történő rávezetése szakaszában hárulnak a közjegyzőre, a Vht. 23/C. §-a sorolja fel, amely átveszi a Kjtv. 112. §-ának lényegét. E rendelkezések előírják, hogy a közjegyző akkor állíthatja ki a végrehajtási záradékot, ha fennáll az e rendelkezésekben előírt négy feltétel: az okirat tartalmazza a szolgáltatásra és ellenszolgáltatásra irányuló vagy egyoldalú kötelezettségvállalást, a jogosult és a kötelezett nevét, a kötelezettség tárgyát, összegét és jogcímét és, végül, a teljesítés módját és határidejét.

45. Amint azt a magyar kormány is megerősítette, a közjegyző által ily módon, vagyis a kizárólag a végrehajtást kérő fél által szolgáltatott dokumentumok alapján végzett vizsgálat pusztán alaki jellegű. A közjegyzőnek egyáltalán nem kell hivatalból értékelnie az okirat értelmében végrehajtandó szerződés kikötéseinek tisztességtelen jellegét, jóllehet e tekintetben valamennyi jogi és ténybeli elem a rendelkezésére áll.

46. A magyar szabályozás azt írja elő, hogy a közjegyző ezt követően a kötelezett kérelmére törölheti [17] az okiratra rávezetett végrehajtási záradékot, ez a törlés akkor jogszerű, ha az okiratot a törvény megsértésével látták el végrehajtási záradékkal. A végrehajtást elrendelő közjegyző bármikor elrendelheti a végrehajtási lap visszavonását, illetőleg a végrehajtási záradék törlését is bármelyik fél kérelmére, a végrehajtó jelentése alapján vagy saját kezdeményezéséből.

47. A magyar kormány e tekintetben kiemelte, hogy ezen eljárásnak kizárólag az a célja, hogy lehetővé váljon a végrehajtási záradék kiállítási eljárásának, tehát annak az ellenőrzése, hogy tiszteletben tartották-e a jelen indítvány 13. pontjában felsorolt alakszerűségi követelményeket. Ily módon a közjegyző, ahogy nem vizsgálhatja meg a szerződés különböző kikötéseit a végrehajtási záradék kiállításakor, ezt a vizsgálatot az említett végrehajtási záradék törlésekor sem végezheti el.

48. A fentiekre tekintettel nyilvánvaló, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett két kérdés ugyanazon problémára irányul, amely lényegében arra vonatkozik, hogy a közjegyző hatáskörébe tartozik-e valamely szerződéses kötelezettség, a jelen ügyben egy jelzálogkölcsön-tartozás végrehajtható jellegének megállapítása, következésképpen e kérdéseket együttesen kell vizsgálni.

49. Ahhoz, hogy e két kérdésre hasznos választ lehessen adni, a második kérdésben a kérdést előterjesztő bíróság által kifejezetten hivatkozott Banif Plus Bank ítéleten [18] kívül a Bíróságnak a 93/13 irányelvre, és különösen ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdésére, valamint 7. cikkének (1) bekezdésére vonatkozó releváns ítélkezési gyakorlata főbb megállapításaira kell elsőként emlékeztetni.

2. A 93/13 irányelvből eredő elsődleges követelményeknek a Bíróság általi meghatározása

50. Az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 38. cikke értelmében az Unió politikáiban biztosítani kell a fogyasztók védelmének magas szintjét, amely kötelezettség érvényes a 93/13 irányelv végrehajtására is. [19] A bíróság azt is megállapította, hogy az uniós jog végrehajtása során a nemzeti bíróságnak tiszteletben kell tartania a jogalanyok uniós jogból származó jogainak hatékony bírói jogvédelmére vonatkozó követelményeket is, amint ezt a Charta 47. cikke biztosítja, [20] amely védelemnek egyaránt érvényesnek kell lennie az uniós jogra alapított keresetek elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságok kijelölésére és az ilyen keresetekre vonatkozó eljárási szabályok meghatározására. [21]

17 — A Vht. 211. és 224/A. §-a

18 — C-472/11, EU:C:2013:88, 17. pont.

19 — Lásd többek között: Pohotovosť-ítélet (C-470/12, EU:C:2014:101, 52. pont); Kušionová-ítélet (C-34/13, EU:C:2014:2189, 47. pont).

20 — Lásd: Banif Plus Bank ítélet (C-472/11, EU:C:2013:88, 29. pont); Sánchez Morcillo és Abril García ítélet (C-169/14, EU:C:2014:2099, 35. pont); Kušionová-ítélet (C-34/13, EU:C:2014:2189, 47. pont).

21 — Lásd: Alassini és társai ítélet (C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, 49. pont); Sánchez Morcillo és Abril García ítélet (C-169/14, EU:C:2014:2099, 35. pont).

51. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát. [22]

52. A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése következésképpen előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve.

53. A Bíróság már többször megállapította, hogy e rendelkezés olyan kógens rendelkezés, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse. [23]

54. A Bíróság ebből több ízben is azt a következtetést vonta le, hogy a nemzeti bíróság – amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozva a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet, [24] mivel fennáll az a nem elhanyagolható kockázat, hogy a fogyasztó tájékozatlanságból nem hivatkozik a vele szemben alkalmazott kikötés tisztességtelen voltára. [25]

55. A Bíróság különösen azt állapította meg, hogy a nemzeti bíróságnak hivatalból kell bizonyítást folytatnia annak megállapítása érdekében, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződés részét képező feltétel az irányelv hatálya alá tartozik-e, és amennyiben igen, hivatalból kell értékelnie az ilyen feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét. [26] A Bíróság azt is hangsúlyozta, hogy az a nemzeti bíróság, amely megállapítja valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, köteles egyrészről – anélkül hogy meg kellene várnia, hogy a fogyasztó erre vonatkozó kérelmet nyújtson be – az említett megállapításból a nemzeti jog alapján eredő minden következtetést levonni – a kontradiktórius eljárás elvének tiszteletben tartása mellett [27] – annak biztosítása céljából, hogy e feltétel ne jelentsen kötelezettséget a fogyasztóra nézve, másrészről pedig főszabály szerint objektív szempontok alapján értékelni, hogy a szerződés fennmaradhat-e az említett feltétel nélkül is. [28]

56. Ezen összefüggésben meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által a második kérdésben kifejezetten hivatkozott Banif Plus Bank ügyben [29] a Bíróságnak elsősorban arra a kérdésre kellett választ adnia, hogy úgy kell-e értelmezni a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, hogy azokkal ellentétes, vagy – éppen ellenkezőleg – azok lehetővé teszik, hogy a valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét hivatalból észlelő nemzeti bíróság tájékoztassa a feleket arról, hogy semmisségi ok fennállását észlelte, és felhívja őket az ezzel kapcsolatos nyilatkozataik megtételére.

22 — Lásd többek között: Océano Grupo Editorial és Salvat Editores ítélet (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 25. pont); Mostaza Claro-ítélet (C-168/05, EU:C:2006:675, 25. pont); Aziz-ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164, 44. pont); Barclays Bank ítélet (C-280/13, EU:C:2014:279, 32. pont); Sánchez Morcillo és Abril García ítélet (C-169/14, EU:C:2014:2099, 22. pont); Kušionová-ítélet (C-34/13, EU:C:2014:2189, 48. pont).

23 — Lásd többek között: Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349, 40. pont); Sánchez Morcillo és Abril García ítélet (C-169/14, EU:C:2014:2099, 23. pont).

24 — Lásd többek között: Aziz-ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164, 46. pont); Barclays Bank ítélet (C-280/13, EU:C:2014:279, 34. pont); Sánchez Morcillo és Abril García ítélet (C-169/14, EU:C:2014:2099, 24. pont); Banco Popular Español és Banco de Valencia végzés (C-537/12 és C-116/13, EU:C:2013:759, 41. pont).

25 — Lásd: Océano Grupo Editorial és Salvat Editores ítélet (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 26. pont).

26 — Lásd: VB Pénzügyi Lízing ítélet (C-137/08, EU:C:2010:659, 49–56. pont), egy kizárólagos bírósági illetékességet előíró, a jogvita tárgyát alkotó kikötést illetően lásd szintén: Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349, 44. pont); Banif Plus Bank ítélet (C-472/11, EU:C:2013:88, 24. pont).

27 — Lásd: Banif Plus Bank ítélet (C-472/11, EU:C:2013:88, 17–36. pont).

28 — Lásd: Jőrös-ítélet (C-397/11, EU:C:2013:340, 48. pont).

29 — C-472/11, (EU:C:2013:88, 17. pont).

57. A Bíróság abban az ügyben úgy döntött, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét hivatalból észlelő nemzeti bíróságnak ahhoz, hogy levonhassa az ezen észlelésből származó következményeket, nem kell megvárnia, hogy a jogairól tájékoztatott fogyasztó az említett feltétel megsemmisítését kérő nyilatkozatot tegyen. A bíróság mindazonáltal azt is kimondta, hogy a kontradiktórius eljárás elve főszabály szerint kötelezi a szerződési feltétel tisztességtelen jellegét hivatalból észlelő nemzeti bíróságot arra, hogy a peres feleket tájékoztassa erről, és lehetőséget biztosítson számukra, hogy a nemzeti eljárásjogi szabályokban erre vonatkozóan előírt eljárások szerint kontradiktórius eljárásban vitassák meg azokat. [30]

58. Végül a Bíróság azt állapította meg, hogy a 93/13 irányelvet akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely – miközben nem írja elő a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás keretében a végrehajtási jogcím alapját képező feltétel tisztességtelen jellegén alapuló jogorvoslati lehetőséget – nem teszi lehetővé az ilyen feltétel tisztességtelen jellegének érdemi elbírálására hatáskörrel rendelkező, eljáró bíróság számára, hogy ideiglenes intézkedéseket hozzon, és különösen azt, hogy elrendelje az említett végrehajtási eljárás felfüggesztését, ha az ilyen intézkedések elrendelése szükséges végleges határozata teljes érvényesülésének biztosításához. [31]

59. Ugyanezen irányelvvel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás is, amely nem teszi lehetővé azt, hogy a végrehajtás elrendelésére hatáskörrel rendelkező bíróság a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás keretében olyan ideiglenes intézkedéseket hozzon, amelyek többek között felfüggeszthetik a végrehajtást, ha az ilyen intézkedések elrendelése szükséges az ezzel összefüggő, az ezen feltétel tisztességtelen jellegének érdemi vizsgálatára hatáskörrel rendelkező bíróság végleges határozata teljes érvényesülésének biztosításához. [32]

60. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából az is következik, hogy uniós szabályozás hiányában az ilyen szabályok megállapítása az eljárási autonómia elve alapján az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartozik, azzal a feltétellel azonban, hogy e szabályok nem lehetnek kedvezőtlenebbek a hasonló jellegű belső jogi helyzetekre vonatkozókhoz képest (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé az uniós jog által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve). [33] A Bíróság azt is kimondta, hogy a nemzeti végrehajtási eljárások alá vannak vetve az azon ítélkezési gyakorlatából következő követelményeknek, amelyek arra kötelezik a nemzeti bíróságot, hogy hivatalból értékelje a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó valamely szerződéses kikötés tisztességtelen jellegét. [34]

61. Ezen összefüggésben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy annak értékelése érdekében, hogy egy nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszi-e az uniós jog alkalmazását, meg kell vizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek a különböző nemzeti hatóságok előtti teljes eljárásban betöltött helye, valamint alkalmazása és sajátosságai, [35] ugyanakkor azt is kimondta, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között a nemzeti jogszabályok szerint folyó eljárások különös jellegzetességei nem jelenthetnek olyan tényezőt, amely érintheti a 93/13 irányelv rendelkezései alapján a fogyasztókat megillető jogi védelmet. [36]

30 — Lásd 17–36. pont.

31 — Lásd: Aziz-ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164, 49–64. pont); Barclays Bank ítélet (C-280/13, EU:C:2014:279, 36. pont).

32 — Lásd: Banco Popular Español és Banco de Valencia végzés (C-537/12 és C-116/13, EU:C:2013:759, 60. pont); Sánchez Morcillo és Abril García ítélet (C-169/14, EU:C:2014:2099, 28. pont).

33 — Lásd: Aziz-ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164, 50. pont); Pohotovosť-ítélet (C-470/12, EU:C:2014:101, 46. pont); Barclays Bank ítélet (C-280/13, EU:C:2014:279, 37. pont); Sánchez Morcillo és Abril García ítélet (C-169/14, EU:C:2014:2099, 31. pont); Kušionová-ítélet (C-34/13, EU:C:2014:2189, 50. pont); Banco Popular Español és Banco de Valencia végzés (C-537/12 et C-116/13, EU:C:2013:759, 45. pont)

34 — Lásd: Pohotovosť-ítélet (C-470/12, EU:C:2014:101, 51. pont); Sánchez Morcillo és Abril García ítélet (C-169/14, EU:C:2014:2099, 24. pont).

35 — Lásd: Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León ítélet (C-413/12, EU:C:2013:800, 34. pont); Kušionová-ítélet (C-34/13, EU:C:2014:2189, 52. pont).

36 — Lásd: Banco Español de Crédito ítélet (C-618/10, EU:C:2012:349, 55. pont); Aziz-l(C-415/11, EU:C:2013:164, 62. pont); Kušionová-ítélet (C-34/13, EU:C:2014:2189, 53. pont).

62. Ezen elvek fényében kell megvizsgálni a végrehajtási záradék kiállításának az alapügyben vitatott eljárását, jogszabályi összefüggéseinek keretében.

3. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre adandó válaszok

63. A jelen ügy jogszabályi hátterének ismertetését követően hangsúlyozni kell, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett két kérdés központjában álló probléma abból ered, hogy a magyar szabályozás azt írja elő, hogy egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó között létrejött olyan szerződésben, mint a jelen ügyben szereplő jelzálogkölcsön-szerződésben foglalt kötelezettség végrehajtható jellegének megállapítását anélkül lehet a közjegyzőtől kérni, hogy előzetesen megvizsgálásra került volna – szükség esetén hivatalból és a kontradiktórius eljárás tiszteletben tartásával – a szerződéses kikötések esetlegesen tisztességtelen jellege, a szerződés vagy annak végrehajtása vitatását egyébként lehetővé tévő jogorvoslati lehetőségektől függetlenül. Ugyanez a rendszer vonatkozik a végrehajtási záradék törlésére irányuló esetleges kérelemre is.

64. Mind az adós, mind a Bizottság elsősorban azzal érvel, hogy a szerződések végrehajtása megindításának e lehetősége sértheti a Bíróságnak a 93/13 irányelvre vonatkozó, fent említett ítélkezési gyakorlatát, többek között a Banif Plus Bank ítéletet.[37] Ugyanis, amint az már említésre került, tekintettel arra, hogy a végrehajtási záradéknak a közjegyző által valamely szerződést tartalmazó okiratra történő rávezetése a bírósági határozat joghatásaival analóg joghatásokat keletkeztet, ebből szükségszerűen az következik, hogy ezen ítélkezési gyakorlatot teljes egészében a közjegyző cselekményére is alkalmazni kell. A közjegyző tehát különösképpen alá van vetve azon kötelezettségnek, hogy hivatalból észlelje a szerződéses kikötések esetlegesen tisztességtelen jellegét, és felhívja a feleket, hogy azt kontradiktórius eljárásban vitassák meg.

65. A Bíróság ítélkezési gyakorlatának ezen olvasatából azonban hiányzik egy alapvető elem, nevezetesen az, hogy ez az ítélkezési gyakorlat kifejezetten a feladatai ellátására felhívott nemzeti bíróság szerepére vonatkozik, és így szorosan a bírósági funkciók gyakorlásához kapcsolódik. Ennek megfelelően ez az ítélkezési gyakorlat abból az előfeltevésből indul ki, hogy az eljáró bíróság azelőtt, hogy végrehajthatónak nyilvánítana valamely szerződéses kötelezettséget, szükség esetén hivatalból megvizsgálhatja – amennyiben rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges ténybeli és jogi elemek –, hogy fennállnak-e esetleg tisztességtelen kikötések, kontradiktórius jogvitát kezdeményezhet e tekintetben a felek között, és adott esetben meghatározhatja a következményeket, semmisnek nyilvánítva a tisztességtelen kikötéseket vagy elutasítva a végrehajtást „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint”[38].

66. Annak lehetősége, hogy – az olyan nemzeti szabályozás által teremtett körülmények között, amely a közjegyzőre annak hatáskörét ruházza, hogy szerződést tartalmazó okiratot végrehajtási záradékkal láthasson el, majd később, adott esetben törölhesse e záradékot – a közjegyző olyan hatásköröket gyakorolhasson, amelyek közvetlenül a bíróság funkciói közé tartoznak, gyakorlatilag áthidalhatatlan, az említett bírósági funkció monopóliumának elvéből eredő nehézségekbe ütközik.

67. A Bíróság által értelmezett 93/13 irányelv ugyanis nem járhat azzal a következménnyel, hogy arra kötelezze a tagállamokat, hogy oly módon szélesítsék ki a közjegyzői funkciót, hogy az arra késztesse a közjegyzőt, hogy csatlakozó kontradiktórius jogvitát indítson a szerződés felei között, amely jogvita végén neki kellene döntenie valamely szerződéses kikötés tisztességtelen jellegéről és esetleges semmisségéről.

37 — C-472/11, EU:C:2013:88.

38 — Lásd többek között: Asturcom Telecomunicaciones ítélet (C-40/08, EU:C:2009:615, 58. pont); Banif Plus Bank ítélet (C-472/11, EU:C:2013:88, 25. és 27. pont).

68. Ezzel összefüggésben úgy vélem, hogy – bizonyos pontosítások fenntartásával – az előzetes döntéshozatalra előterjesztett két kérdésre, amint azok a jelen indítvány 40. és 41. pontjában újrafogalmazásra kerültek, csak nemleges válasz adható.

69. Először is, a 93/13 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal, főszabály szerint, nem ellentétes az olyan tagállam szabályozása, amely – amint az a tagállam vitathatatlan joga – lehetővé teszi a közjegyző számára, hogy egy szerződést tartalmazó okiratra anélkül vezesse rá a végrehajtási záradékot, hogy szükség esetén hivatalból előzetesen megvizsgálta volna a szerződéses kikötések esetlegesen tisztességtelen jellegét.

70. Nem vitatott, amint azt a Bizottság is kiemelte a tárgyaláson, hogy az alapügyben szóban forgó egyszerűsített végrehajtási eljárás adott esetben lehetővé teszi az eladó vagy szolgáltató számára, hogy először a közjegyzőtől szerezzen valamely szerződéses kötelezettség végrehajthatóságára vonatkozó nyilatkozatot anélkül, hogy szükségszerűen és előzetesen kontradiktórius bírósági eljárást kellene lefolytatni. Az ezt megakadályozni kívánó fogyasztónak vagy a szerződés érvényességét vitató keresetet, vagy pedig a végrehajtás megszüntetésére vagy korlátozására irányuló keresetet kell benyújtania a Pp. 369. §-ának megfelelően.

71. Mindazonáltal az a puszta körülmény, hogy a nemzeti jog nem tartalmazza a közjegyző azon kötelezettségét, hogy a végrehajtási záradéknak egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó között létrejött szerződésre vonatkozó okiratra történő rávezetésekor hivatalból vizsgálja az említett szerződés kikötéseinek tisztességtelen jellegét, és, a kontradiktórius eljárás tiszteletben tartása mellett, meghatározza annak következményeit, önmagában nem vezethet azon következtetéshez, hogy a magyar szabályozás nem egyeztethető össze a 93/13 irányelvvel, annál is inkább, mert az említett fogyasztó számára egyébként biztosított a hatékony bírói jogvédelem.

72. Egyfelől ugyanis a 93/13 irányelv nem nyújt kellő alapot ahhoz, hogy korlátozza a tagállamok azon elsődleges hatáskörét, hogy a közjegyzőket a végrehajtási záradéknak a szerződést tartalmazó okiratra történő rávezetése hatáskörével ruházzák fel. Másfelől pedig nem lehet a közjegyzőkre kiterjeszteni azt a feladatot, amelyet a Bíróság által értelmezett 93/13 irányelv a bíróságokra bíz.

73. Egyébiránt, amint azt már megállapítottam, a Bíróság azon releváns ítélkezési gyakorlata, amely a nemzeti bíróságoknak a 93/13 irányelv végrehajtása során fennálló különös felelősségére, valamint különösen annak szükségességére vonatkozik, hogy e bíróságok hivatalból értékelhessék valamely szerződés kikötéseinek tisztességtelen jellegét, azon szükségszerű körülményen alapul, hogy az említett szerződés valamelyik felének előbb e bíróságokhoz kell fordulnia.

74. Márpedig, amint azt lényegében a német kormány is állította, sem a 93/13 irányelvet, sem pedig a Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatát nem lehet úgy értelmezni, hogy a tagállamok kötelesek lennének azon törvényi kötelezettség előírására a közjegyzőkkel szemben, hogy azok a nemzeti bíróságok helyébe lépjenek a célból, hogy a kontradiktórius eljárás tiszteletben tartása mellett vizsgálják az általuk készített okiratokban foglalt szerződések kikötéseinek tisztességtelen jellegét, és nagyobb általánosságban arra sem kötelesek, hogy úgy módosítsák eljárási szabályaikat, hogy a közjegyzőket annak hatáskörével ruházzák fel, hogy teljes egészében pótolják azon fogyasztók tétlenségét, akik nem aknázták ki jogorvoslati jogaikat.

75. Ezenfelül, a fentiekkel szükségszerű koherenciában, valamint a második kérdést illetően, a 93/13 irányelvet úgy is értelmezni kell, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely nem teszi lehetővé a fogyasztó számára, hogy egy eladóval vagy szolgáltatóval kötött szerződésre vonatkozó okiratra rávezetett végrehajtási záradék törlését kérje arra való hivatkozással, hogy előzetesen nem történt meg a szerződéses kikötések tisztességtelen jellegének vizsgálata.

76. Ugyanis legalább olyan nehéz a közjegyzőt kizárólag a 93/13 irányelv alapján arra kötelezni, hogy egy kontradiktórius eljárás végén, a valamely szerződésre vonatkozó okirat végrehajtási záradékkal történő ellátásának szakaszában nyilatkozzon a tisztességtelen feltételek fennállásáról, mint ugyanerre az említett záradék törlésének eljárása során kötelezni. Elegendő tehát e tekintetben a jelen indítvány 69–74. pontjában kifejtett megfontolásokra utalni.

77. Tekintettel erre, a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseire adandó olyan megfelelő válasz, amely hasznos e bíróság számára, és amely egyszersmind koherens is a Bíróság által értelmezett 93/13 irányelv szellemiségével, nem támaszkodhat kizárólag erre, az alapügyben vitatott szabályozás főszabály szerinti összeegyeztethetőségére vonatkozó puszta nyilatkozatra. Épp ellenkezőleg, számos, jórészt a Bíróság ítélkezési gyakorlatából származó fenntartást kell megfogalmazni. Újból emlékeztetni kell azokra a kötelezettségekre, és egyszersmind pontosítani azokat, amelyek mind a közjegyzőre, mind pedig a nemzeti bíróságra egyaránt hárulnak a fogyasztók védelmére vonatkozó, a 93/13 irányelv által követett sajátos célkitűzés, illetve, tágabb értelemben a Charta 47. cikke szerinti hatékony bírói jogvédelemhez való jogból eredő követelmények tekintetében.

78. A közjegyzőket illetően a kérdést előterjesztő bíróság fejtegetéseiből, valamint a Bírósághoz benyújtott írásbeli és szóbeli észrevételekből először is az következik, hogy a Kjtv. – amely rögzíti szerepük fontosságát a jogviták megelőzésében és a bíróságok munkaterhének csökkentésében – 1. §-ában meglehetősen általánosan határozza meg kötelezettségeiket. Feladataik közé tartozik – többek között –, hogy a feleket a hatáskörébe utalt eljárásokkal kapcsolatban – a felek esélyegyenlőségének biztosításával – kioktatással segítsék jogaik gyakorlásában és kötelességeik teljesítésében.

79. A Kjtv. 3. §-ának (1) bekezdése ezenfelül előírja, hogy a „közjegyző köteles megtagadni a közreműködését, ha az kötelességeivel nem egyeztethető össze, így különösen ha közreműködését olyan jogügylethez kérik, amely jogszabályba ütközik, vagy jogszabály megkerülésére irányul, illetőleg amelynek célja tiltott vagy tisztességtelen”. A Kjtv 3. §-ának (2) bekezdése előírja továbbá, hogy „[h]a a közjegyző az eljárása során aggályos körülményt észlel, de a közreműködés megtagadására nincs ok, köteles e körülményre a fél figyelmét felhívni és ezt az iratban feltüntetni. Ha a fél ez ellen tiltakozik, a közjegyző a közreműködését megtagadja”.

80. A valamely szerződésre vonatkozó okirat kiállításának szakaszában a közjegyzőkre a tagállamokat a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében terhelő azon kötelezettség tekintetében, miszerint gondoskodniuk kell arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását, különös kioktatási és tanácsadási kötelezettség hárul.

81. Az alapügyben szereplőkhöz hasonló körülmények között a közjegyzőnek egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó között létrejött szerződésre vonatkozó okirat elkészítésekor nem csak arra kell különösen ügyelnie, hogy felhívja a fogyasztó figyelmét az általa észlelt esetleges tisztességtelen szerződéses kikötésekre, hanem arra is, hogy kioktassa a számára a törvény által biztosított azon hatáskörről, hogy az esedékességkor egy puszta alakszerűségi vizsgálat alapján végrehajtási záradékkal láthatja el az említett okiratot, és esetlegesen dönthet e záradék törléséről, valamint az e záradékolásból eredő, elsősorban eljárási szintű következményekről.

82. A jelen ügyben a fenti megfontolásokból az következik, hogy a magyar törvény értelmében a közjegyző egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó között létrejött szerződésre vonatkozó okirat elkészítésének szakaszában jogosult arra, hogy e szerződés kikötései tisztességtelen jellegének tekintetében megelőző szerepet játsszon, és erre legalábbis, különösen valamely kikötés tisztességtelen jellegének kétségessége esetén, felhívhatja a felek, elsősorban a fogyasztó figyelmét, aki adott esetben élhet a jogorvoslathoz való jogával, és a hatáskörrel rendelkező nemzeti bírósághoz fordulhat.

83. A Kjtv. általános rendelkezései tehát főszabály szerint hozzájárulnak a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében támasztott követelmények tiszteletben tartásához, arra kötelezve a tagállamokat, hogy megfelelő és hatékony eszközöket írjanak elő ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását. Mindazonáltal a nemzeti jog értelmezésére egyedül hatáskörrel rendelkező, kérdést előterjesztő bíróság feladata az alapügy körülményeinek értékelése, és adott esetben a következmények meghatározása.

84. A bíróságokat illetően emlékeztetni kell arra, hogy a tagállamok feladata, hogy a fogyasztók számára kereset benyújtásának lehetőségét előírva hatékony bírói jogvédelmet biztosítsanak magával a szerződéssel és/vagy végrehajtásával szemben, amely védelem nem függ olyan feltételektől, különösen pedig olyan határidőktől sem, amelyek rendkívül nehézzé vagy lehetetlenné teszik a 93/13 irányelv által garantált jogok gyakorlását,[39] aminek keretében a bíróságnak meg kell tudnia vizsgálni, szükség esetén hivatalból, amennyiben rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek, a szerződés kikötéseinek tisztességtelen jellegét, és a kontradiktórius eljárás tiszteletben tartása mellett meghatározni a következményeit a nemzeti jogban rögzített feltételek szerint, a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően.

85. A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság és a magyar kormány fejtegetéseiből egyaránt az tűnik ki, hogy a magyar jog azt írja elő, hogy a fogyasztó egyrészt a szerződés érvényességét vitató keresetet nyújthat be, másrészt pedig a végrehajtás megszüntetésére vagy korlátozására irányuló eljárást indíthat a Pp. 369. §-ának megfelelően. Ezen utóbbi eljárás keretében – amint arra a Bizottság rámutatott – a fogyasztó kérheti a végrehajtási záradéknak a közjegyző általi kiállításával megindított végrehajtás felfüggesztését is.

86. A fogyasztó ily módon – először is – a végrehajtási záradék kiállítása előtt vagy azt követően bármikor benyújthat a nemzeti bíróságokhoz egy olyan keresetet, amely azon szerződés érvényességét vitatja, amelynek alapján a végrehajtási záradékkal ellátott okiratot elkészítették.

87. A fogyasztó ezt követően, miután a végrehajtási záradékot kiállították, valamint a végrehajtás törlése iránti, már említett lehetőség sérelme nélkül a végrehajtás megszüntetésére vagy korlátozására irányuló eljárást indíthat a Pp. 369. §-ának értelmében, amely eljárás keretében hivatkozhat a szerződés érvénytelenségére, és kérheti a végrehajtás felfüggesztését a Pp. 370. §-ának értelmében.

88. Ezen eljárás keretében kell alkalmazni a Bíróságnak a jelen indítvány 51–62. pontjában említett releváns ítélkezési gyakorlata összességét. Az ezen ítélkezési gyakorlat által támasztott követelmények tiszteletben tartása különös jelentőséggel bír a Pp. 369. és 370. §-ában előírthoz hasonló eljárás keretében, mivel az előbbi rendelkezés kimerítő jelleggel sorolja fel azokat az okokat, amelyek alapján kérni lehet a végrehajtási záradéknak a valamely szerződésre vonatkozó okiratra a közjegyző általi rávezetésével indult végrehajtás megszüntetését vagy korlátozását, amely indokok között nem szerepel a szerződéses kikötések esetlegesen tisztességtelen jellege.

89. Következésképpen a fenti megfontolások összességének fényében azt javaslom, hogy a Bíróság azt a választ adja az előzetes döntéshozatalra előterjesztett két kérdésre, hogy a 93/13 irányelv 6. és 7. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal főszabály szerint nem ellentétes az alapügyben szereplőhöz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó között létrejött szerződésre vonatkozó okiratot az alakszerűségi követelmények tiszteletben tartása mellett elkészítő közjegyző számára lehetővé teszi, hogy a kötelezettségeit elmulasztó fogyasztóval szemben úgy indítsa meg a végrehajtási eljárást e szerződés tekintetében, hogy az említett okiratot végrehajtási záradékkal látja el, illetve úgy, hogy megtagadja a végrehajtási záradék törlését, anélkül hogy e két szakasz valamelyikében sor került volna a szerződés kikötései tisztességtelen jellegének vizsgálatára.

39 — A jogvesztő határidők tekintetében lásd Szpunar főtanácsnoknak a BBVA-ügyre (C-8/14, EU:C:2015:321) vonatkozó indítványát.

90. Mindazonáltal a közjegyző feladata, hogy az ilyen okirat elkészítésekor felhívja a fogyasztó figyelmét az általa észlelt esetlegesen tisztességtelen szerződéses kikötésekre, valamint a törvény által ráruházott azon hatáskörére, hogy egy puszta alakszerűségi vizsgálat alapján megindíthatja a végrehajtást a szerződés tekintetében, és dönthet az ebből eredő, elsősorban eljárási szintű következményekről.

91. Ezzel szemben ugyanezen irányelvvel ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely a nemzeti bíróságot, függetlenül azon eljárás jellegétől, amelynek keretében hozzá fordultak, megakadályozza abban, hogy a kontradiktórius eljárás elvének tiszteletben tartása mellett hivatalból vizsgálja meg a szerződés kikötéseinek tisztességtelen jellegét, amennyiben rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek, illetve abban, hogy meghatározza ennek következményeit.

V – **Végkövetkeztetések**

92. A fenti megfontolások összességére figyelemmel, azt javaslom, hogy a Bíróság a Fővárosi Törvényszék által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő értelemben válaszoljon:

„A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. és 7. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal főszabály szerint nem ellentétes az alapügyben szereplőhöz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó között létrejött szerződésre vonatkozó okiratot az alakszerűségi követelmények tiszteletben tartása mellett elkészítő közjegyző számára lehetővé teszi, hogy a kötelezettségeit elmulasztó fogyasztóval szemben úgy indítsa meg a végrehajtási eljárást e szerződés tekintetében, hogy az említett okiratot végrehajtási záradékkal látja el, illetve úgy, hogy megtagadja a végrehajtási záradék törlését, anélkül hogy e két szakasz valamelyikében sor került volna a szerződés kikötései tisztességtelen jellegének vizsgálatára.

Mindazonáltal a közjegyző feladata, hogy az ilyen okirat elkészítésekor felhívja a fogyasztó figyelmét az általa észlelt esetlegesen tisztességtelen szerződéses kikötésekre, valamint a törvény által ráruházott azon hatáskörére, hogy egy puszta alakszerűségi vizsgálat alapján megindíthatja a végrehajtást a szerződés tekintetében, és dönthet az ebből eredő, elsősorban eljárási szintű következményekről.

Ezzel szemben ugyanezen irányelvvel ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely a nemzeti bíróságot, függetlenül azon eljárás jellegétől, amelynek keretében hozzá fordultak, megakadályozza abban, hogy a kontradiktórius eljárás elvének tiszteletben tartása mellett hivatalból vizsgálja meg a szerződés kikötéseinek tisztességtelen jellegét, amennyiben rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek, illetve abban, hogy meghatározza ennek következményeit.”